

Posudek na bakalářskou práci

The Road Movie: A Window on American Culture

Vypracoval: Jan Noháč

Předkládaná práce se pouští do souhrnné analýzy jednoho specifického filmového žánru, totiž *road movie*, přičemž celá analýza má podobu jakési Moebiovy pásky, na níž analýza konkrétních filmových děl slouží k osvětlování charakteristických rysů americké mentality, a naopak historicko-sociologické poznámky o posledně zmiňované mají objasňovat fungování konkrétních filmů. Za hlavní klady práce pokládám především to, že je psána anglicky (a to *velmi* dobrou a čtivou angličtinou), že se autor drží vytčeného tématu a používá relevantní sekundární literaturu.

Road movie (definovaný na str. 7 jako žánr, který „employs the art of cinema to tell stories about people who use technology to travel at high speed across the vast space of the country“) se hned zpočátku prezentuje jako žánr dialektický – anebo přesněji řečeno, výkladovým rastroem se stává zvláštní typ dialektiky, a to trojího druhu: dialektika mezi *mobility and stability, nature and culture* a *individualism and conformity*. V prostoru vytčeném touto dialektikou se potom s větším či menším úspěchem pohybuje samotná analýza, jejímž úkolem je objasnit, jak je možné, že v tomto žánru všechny zmiňované protikladné síly fungují souběžně. Pojmem, který celou tuto strukturu sjednocuje, je pojem *wonderlust*, tedy impetus, který postavy z *road movies* pohání na jejich cestách.

Dialektika pohyblivosti a stability (překládám provizorně, autor nechť mi odpustí) je účelně exemplifikována motivem hranice (za zmínku by zde stál snad nejen Kerouac, ale i McCarthyho romány); shodou okolností zde autor vidí jeden z důvodů oddělení Ameriky od evropského vlivu a tradice (viz str. 17), a tedy zrod toho, co je označeno jako *truly American*. Korelátém fenoménu hranice je pohyb (srv. legrační, ale účelnou zmínku o *Star Treku* na str. 18) – už jen tím je hrdina *road movie* sám implicitně definován jako „bytosť na hranici“. Nicméně i tento řeckně individualistický mýtus musí pochopitelně narazit na fakt, že jedinec je „subject to rules and laws“ (str. 20). Jak *Easy Rider*, tak *Bonnie and Clyde* jsou dobrým dokladem tohoto paradoxu (mimořadně na str. 23 je velmi hezká poznámka o mřížích u postele na začátku *Bonnie and Clyde*, jejíhož zjevně symbolického významu jsem si nikdy nevšiml).

Tatáž ambiguita poznamenává i dialektiku přírody a kultury – *thirst for virgin landscape* (často hraničící s patriotickou propagandou) je soustavně zdvojován už jen samou povahou dopravních prostředků, jichž protagonisté užívají (nového smyslu zde nabývá poznámka v úvodu, byť je uvedena v kritickém kontextu, podle níž „the road movie is more or less some sort of a modern Western in which a car substitutes for the horse“).

Třetí dialektiku využiji k tomu, abych autorovi vytkl jednu sice, ale zásadní – alespoň podle mého názoru – věc, totiž docela prostě *esencialismus*. V celé práci se soustavně pracuje s pojmem jakési „americké mentality“, která je zajisté prezentována jako ambivalentní (to je dokonce sama její podstata), ale není o nic méně pozitivní. Avšak o jakou mentalitu se jedná? Co je *truly American*? Mluví se z pozice bílých Američanů, Chicanos, Afroameričanů nebo kohokoli jiného (copak ti nepatří k americké kultuře)? Zkrátka a dobře, autor má tendenci pronášet neúnosně generalizující soudy. *Struggle between rebellion and conformity* je pojem natolik vágní, že se do něho vejde docela prostě všechno a s trochou snahy ho můžeme naroubovat doslova na jakoukoli kulturu. Jestliže scénu z filmu *Five Easy Pieces* (analyzovanou na str. 36 – 38) lze interpretovat dvěma diametrálně odlišnými způsoby, jak autor ostatně ukazuje, nedá se z toho vyvodit, že „the movie is very intricate, impossible to explain in a simple fashion“, protože říci, že něco může znamenat dvě různé věci, mi připadá jako *very simple fashion* interpretování čehokoli. Korelátém tohoto zjednodušujícího přístupu jsou formulace typu „road movies often celebrate rebels and sympathize with them“ (str. 44) –

to je jistě pravda a touto formulací se nic nezkaží, ale na stranu druhou její výpovědní a analytická hodnota je v podstatě nulová, neboť nám o daném žánru prostě neříkají nic konkrétního. Jinak řečeno, doporučoval bych stanovit si jiné, sevřenější interpretační prizma než velmi široký systém opozic (nebo dialektických protikladů), které umožňují velmi pohodlnou, ale nepříliš objevnou práci s analyzovaným materiálem. Komplexnost určité kultury (a to zvláště kultury tak hybridní a mnohvrstevnaté, jakou je kultura americká) prostě nelze – alespoň se tak se svými konstruktivistickými sklony upřímně domnívám a může se to stát předmětem diskuse u obhajoby – postihnout na základě žádné jednoduché dialektiky. Jinak ovšem platí, že přeloženou práci pokládám za slušnou a poctivě zpracovanou. Ve srovnání s jinými analýzami podobného typu, které se k nám coby bakalářské práce občas dostanou, bych navrhoval hodnocení kolem 40 bodů.

Josef Fulka